

Πλακούντας

Σοφία Χαβάκη

Επικ. Καθηγήτρια

Εργαστήριο Ιστολογίας-Εμβρυολογίας

Ιατρική Σχολή, ΕΚΠΑ

Πλακούντας

Προσωρινό και δυναμικό όργανο

Λειτουργίες πλακούντα

- **Μεταφορά ουσιών και αερίων:**

από μητέρα προς έμβρυο (θρεπτικές ουσίες, O_2)

από έμβρυο προς μητέρα (άχρηστα προϊόντα μεταβολισμού, CO_2)

- **Παραγωγή και έκκριση ορμονών**

Πλακούντας

εμβρυϊκή μοίρα πλακούντα

Εξωεμβρυϊκό
(σωματικό)
μεσόδερμα

χοριακό πέταλο

λαχνωτό χόριο

Τροφοβλάστη

συγκυτιοτροφοβλάστη

κυτταροτροφοβλάστη

μητρική μοίρα
πλακούντα

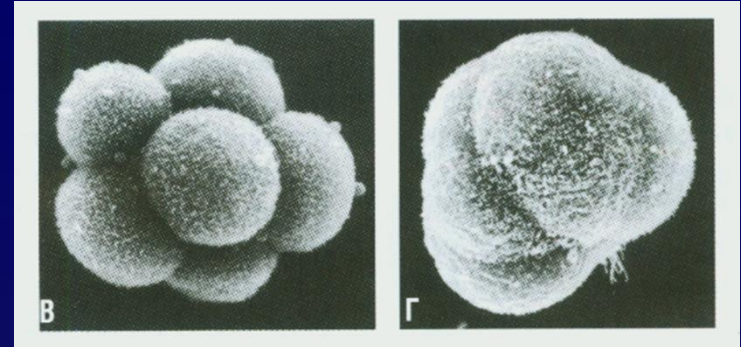
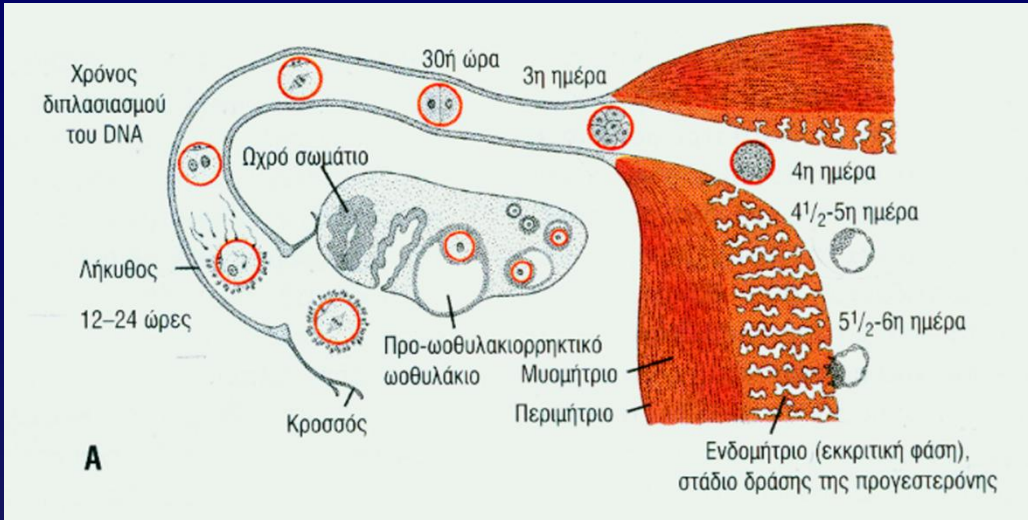
Ενδομήτριο

φθαρτός

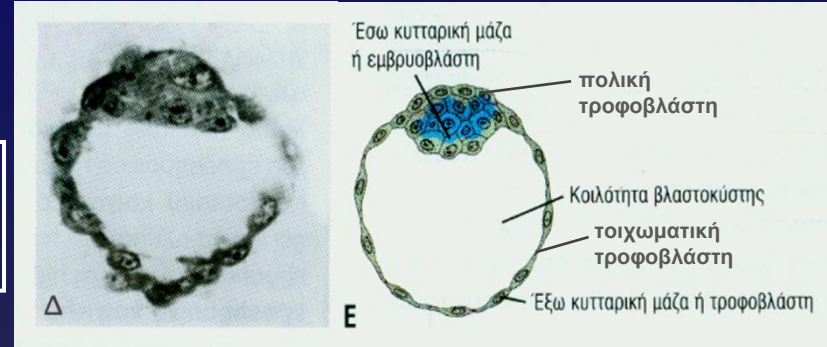
βασικός
φθαρτός

Γονιμοποίηση

μόριδιο σύμπτυξη
βλαστομεριδίων

βλαστοκύστη

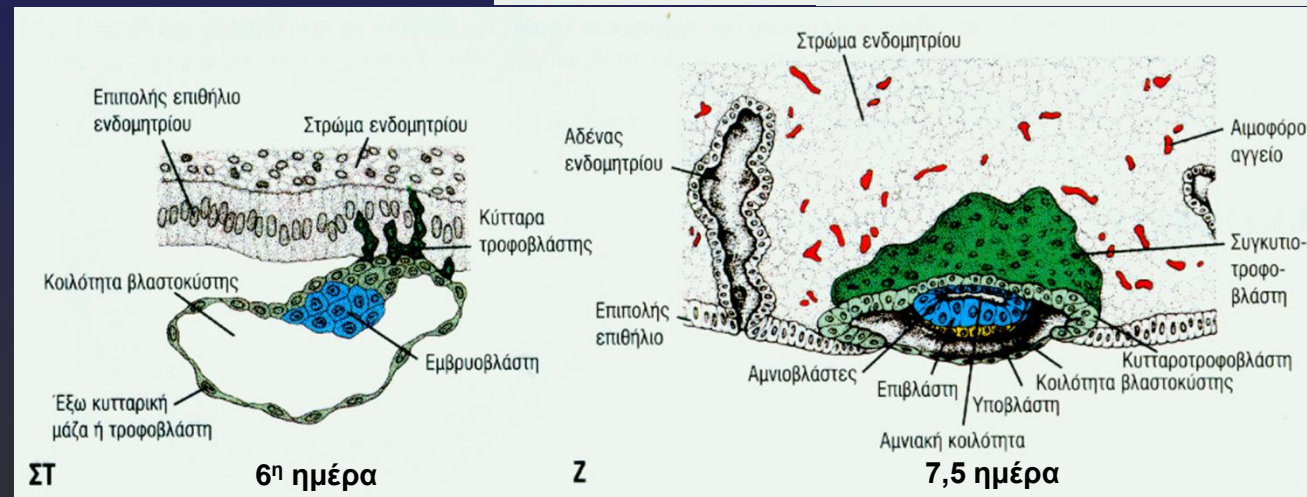

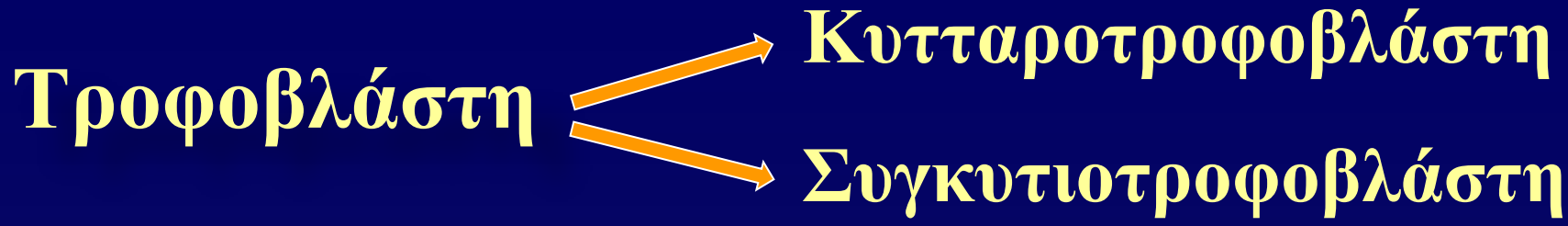
Βλαστοκύστη: εμβρυοβλάστη + τροφοβλάστη + κοιλότητα βλαστοκύστης

Εμφύτευση

αρχή σχηματισμού πλακούντα

διάβρωση / διείσδυση

ενδομητρίου

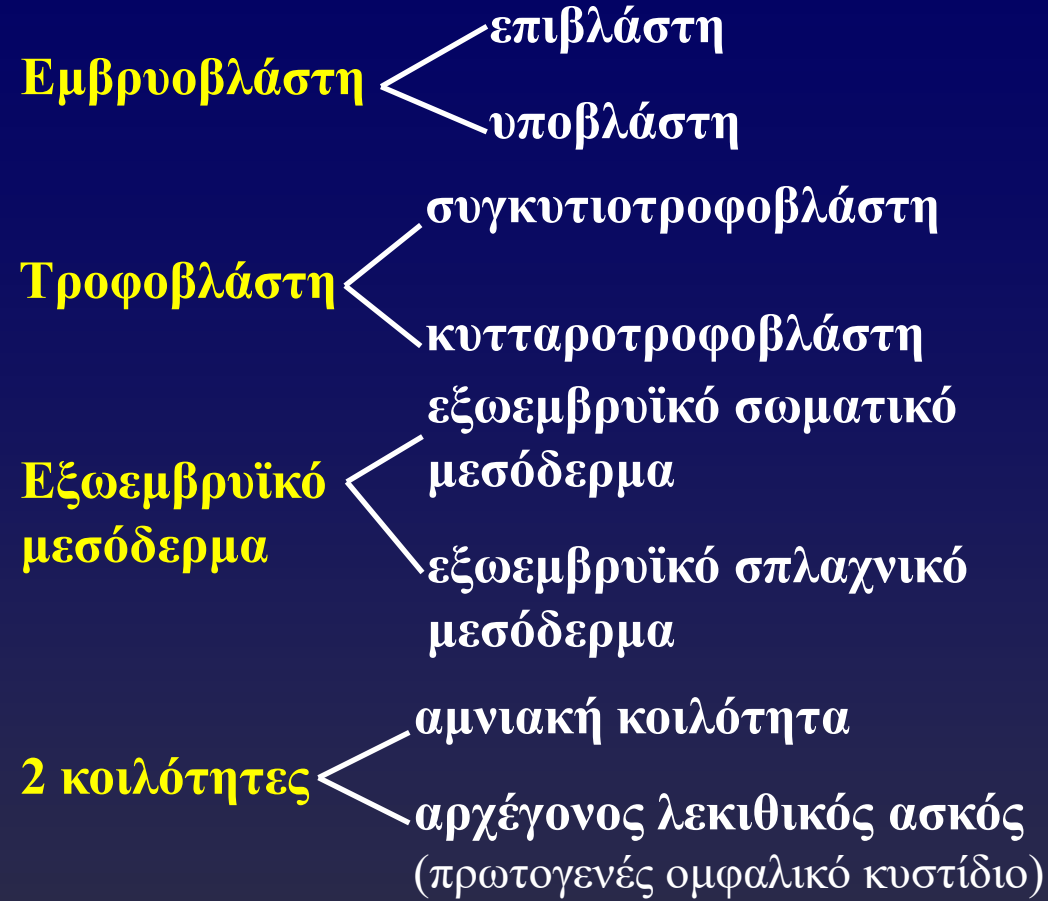
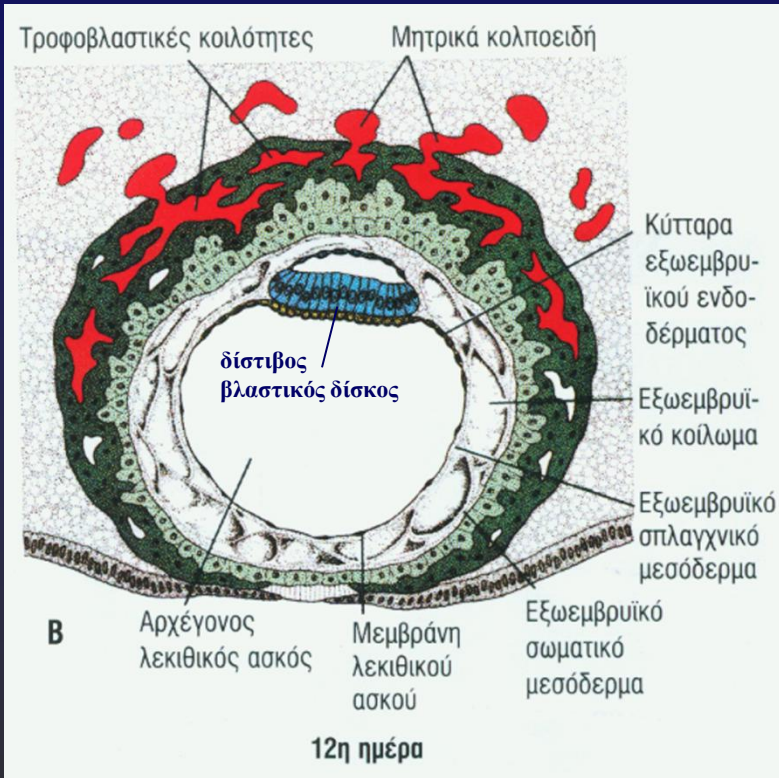
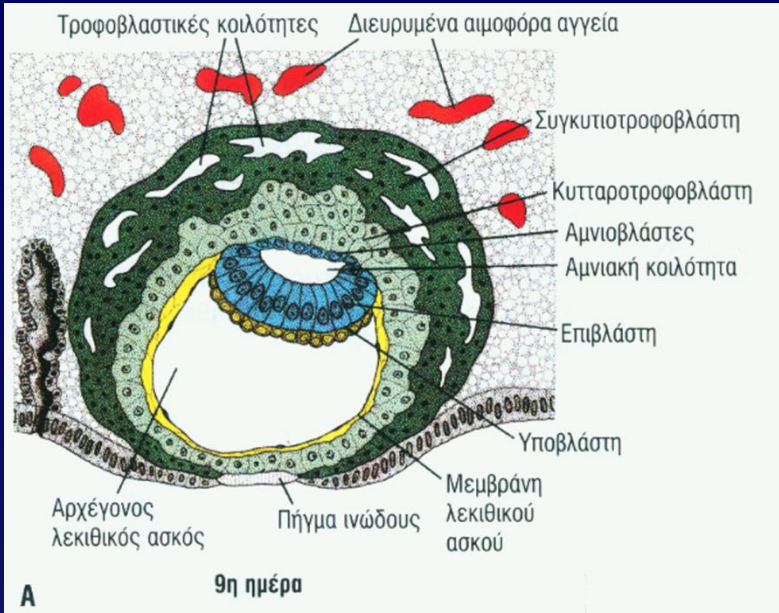
μητρικών αγγείων

ενδιάμεση διείσδυση

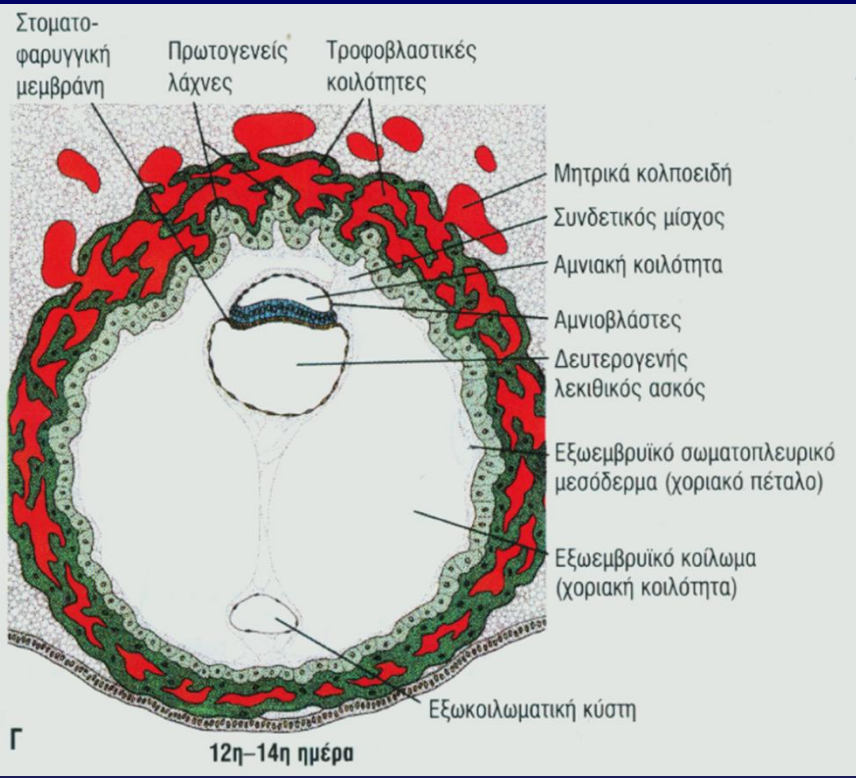
ενδοαγγειακή διείσδυση

2η εβδομάδα: «η εβδομάδα των δύο»

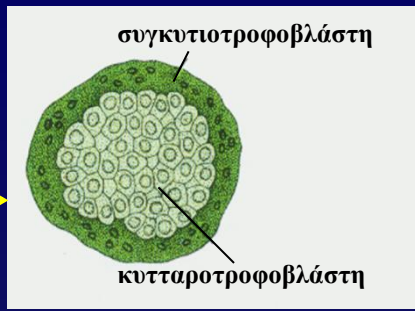

9η – 12η μέρα: διαμόρφωση **τροφοβλαστικών κοιλοτήτων** (στάδιο κοιλοτήτων) → πλήρωση με μητρικό αίμα → **πρωτογενής μητροπλακουντιακή κυκλοφορία**

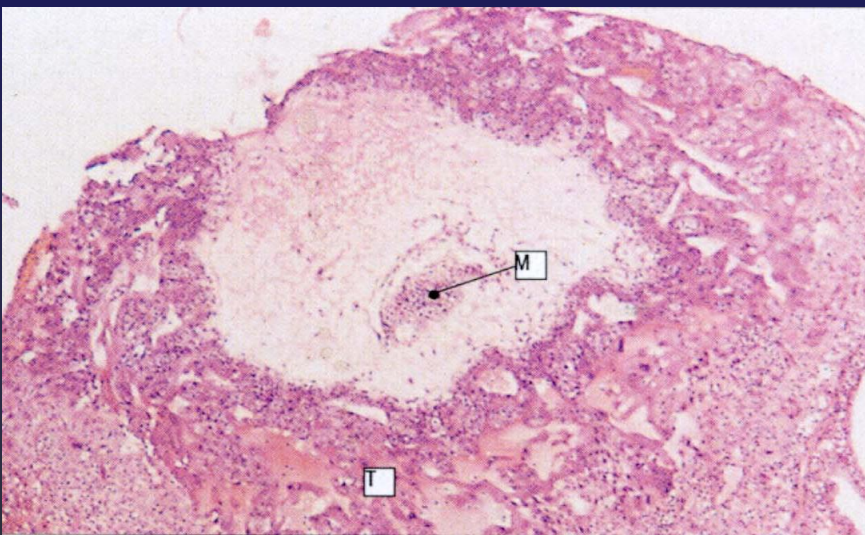
στο τέλος 2ης εβδομάδας:

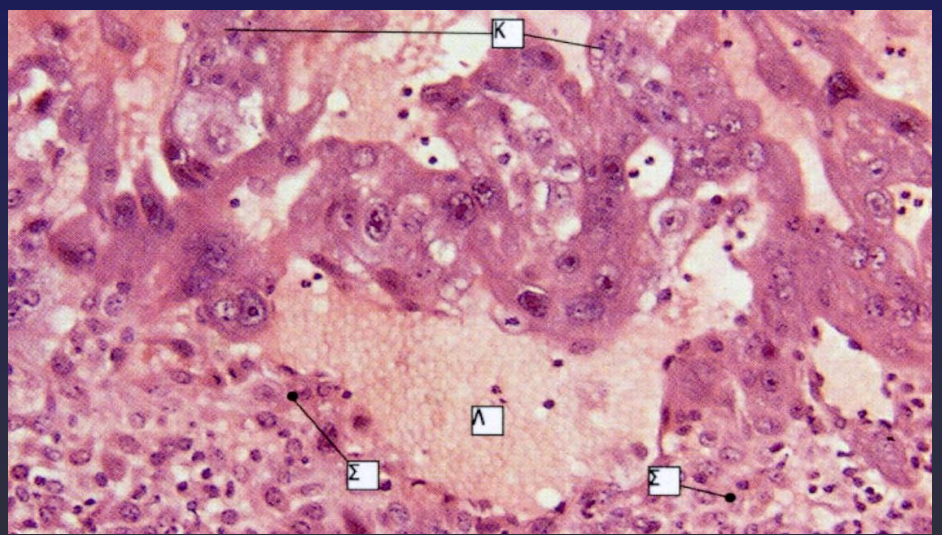
12^η-14^η μέρα: αρχή διαμόρφωσης πρωτογενών λαχνών →

δακτυλιοειδείς προβολές των κυτταροτροφοβλαστικών κυττάρων ανάμεσα στις τροφοβλαστικές κοιλότητες

Θέση εμφύτευσης βλαστοκύστης

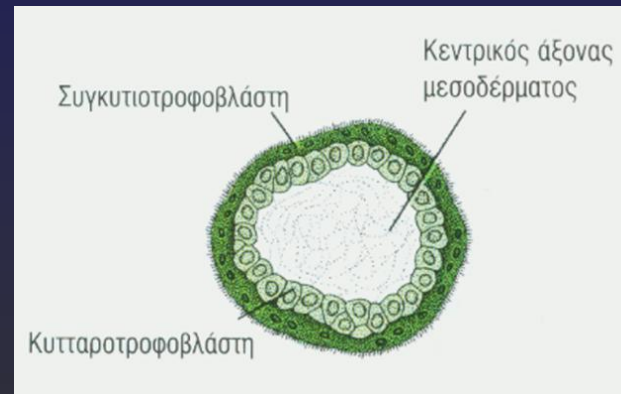
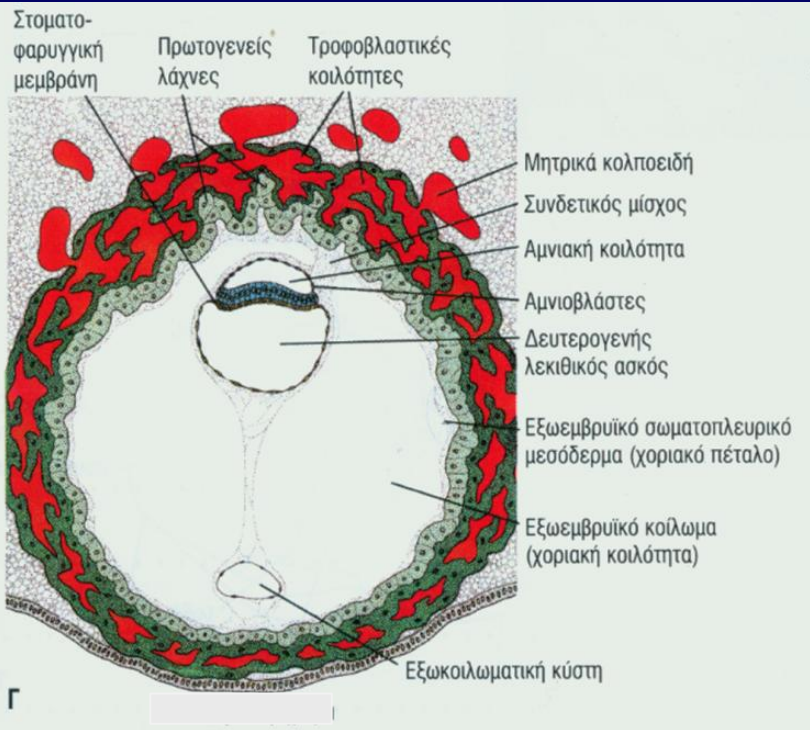
Λ: λίμνη αίματος, Σ: συγκυτιοτροφοβλάστη, Κ: κυτταροτροφοβλάστη

Στη διάρκεια της 3^{ης} εβδομάδας:

Διείσδυση κυττάρων του εξωεμβρυϊκού μεσοδέρματος στο κέντρο των πρωτογενών λαχνών (μέχρι τέλος 3^{ης} εβδομάδας)

Δευτερογενείς λάχνες

την 4^η εβδομάδα :

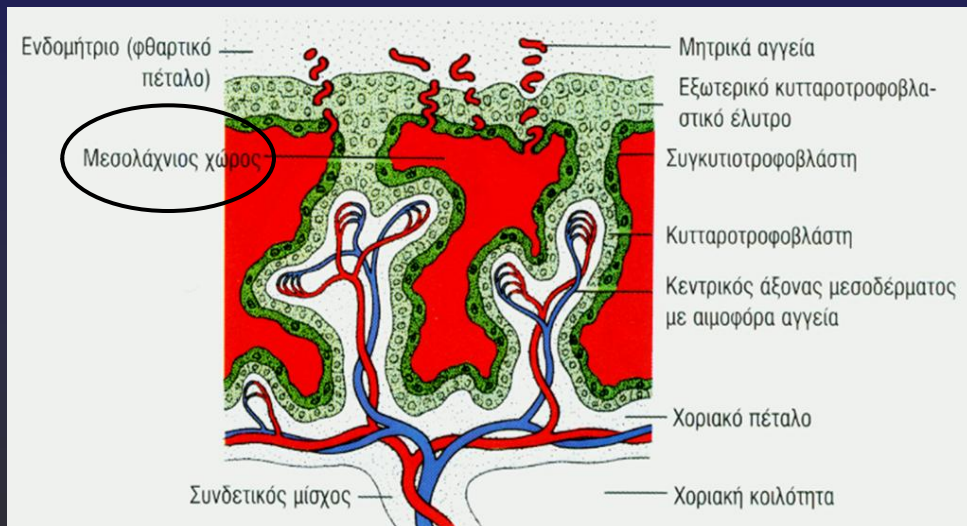
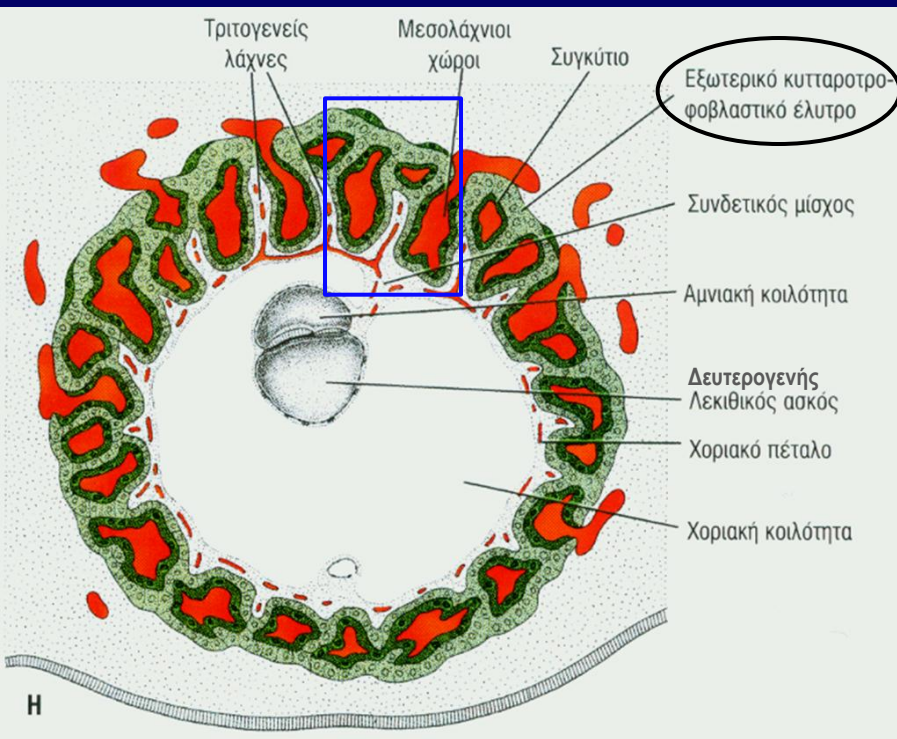
- παρουσία **τριχοειδών αγγείων (εμβρύου)** στο εσωτερικό των δευτερογενών λαχνών →
→ **τριτογενείς λάχνες**
- διαμόρφωση **εξωτερικού κυτταροτροφοβλαστικού ελύτρου.**

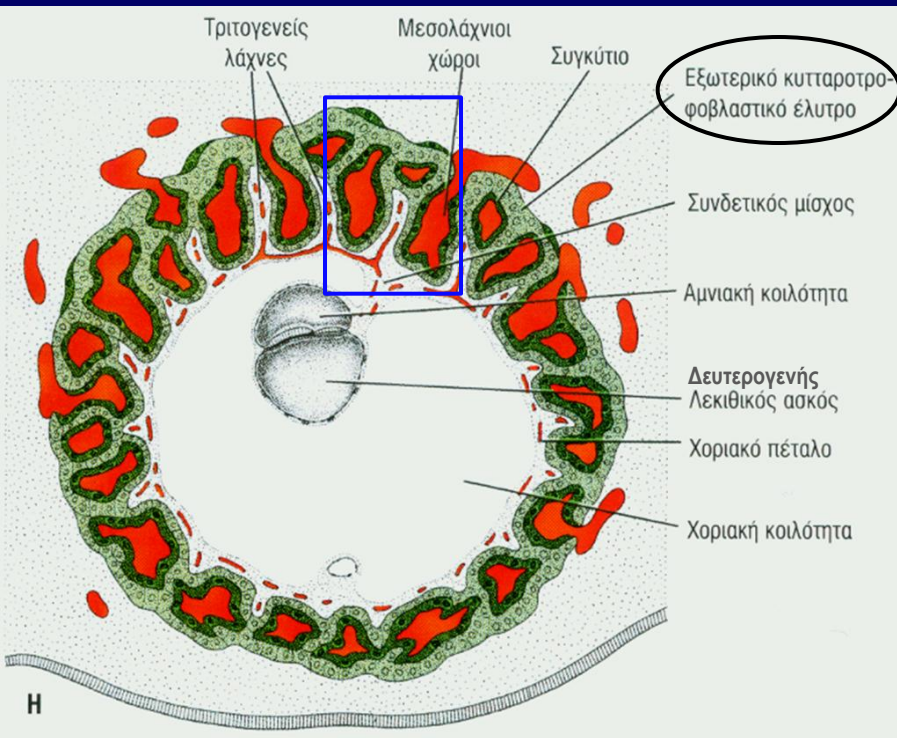
➤ Μέσω του ελύτρου αγκυροβολεί ο πλακούντας στη μήτρα, σε όλη την έκταση του φθαρτικού πετάλου

➤ Τα εξωλάχνια κυτταροτροφοβλαστικά κύτταρα **αντικαθιστούν το ενδοθήλιο και τον μέσο χιτώνα των μητρικών σπειροειδών αρτηριών**

Το μητρικό αίμα ρέει στους μεσολάχνιους χώρους

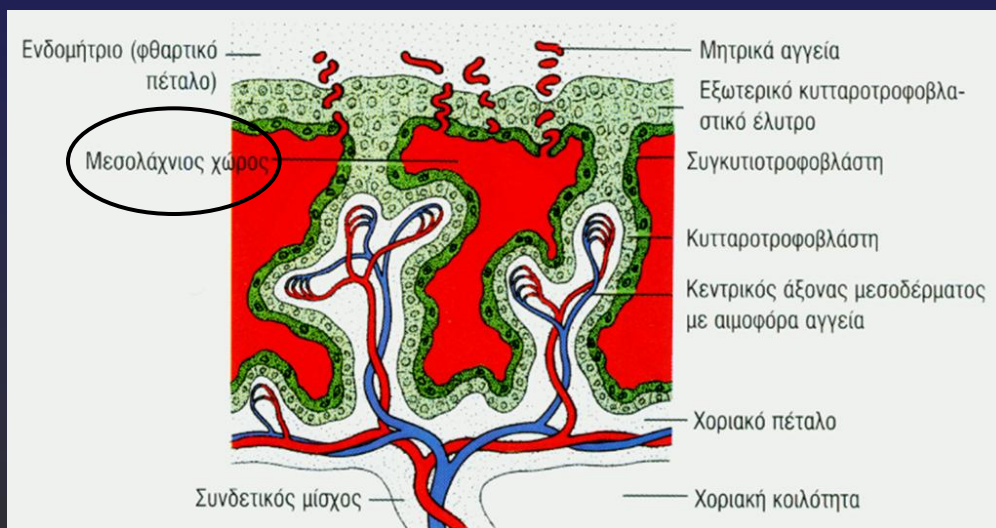

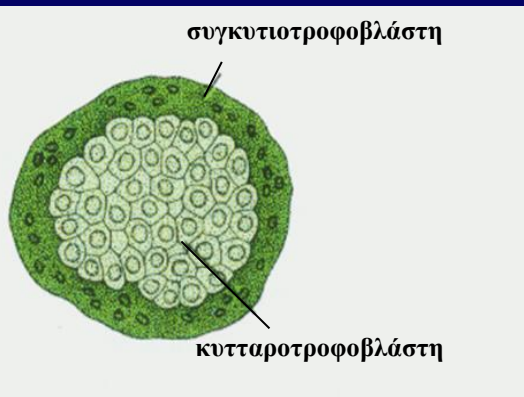
την 5^η εβδομάδα (αρχή 2^{ου} μήνα):
εγκαθιδρύεται η εμβρυική
κυκλοφορία αίματος στον πλακούντα

τροφοβλαστικές κοιλότητες

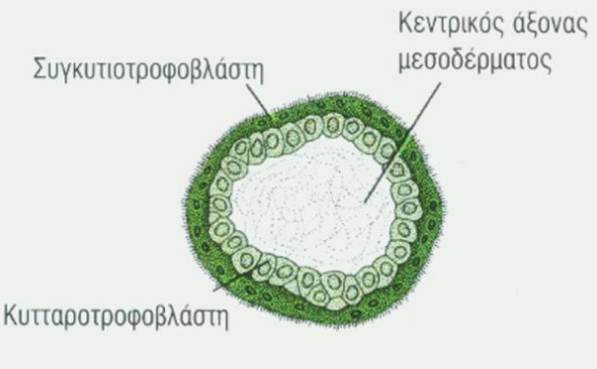
↓
μεσολάχνιοι χώροι

(εγκάρσιες διατομές)

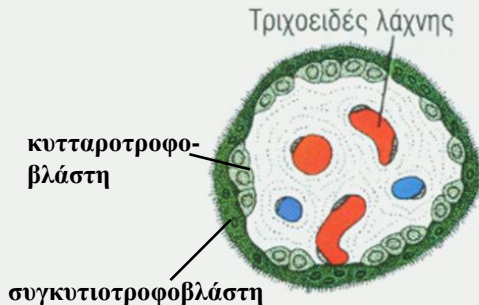

Πρωτογενείς ή βλαστικές λάχνες
δακτυλιοειδείς προβολές κυτταροτροφο-
βλαστών μέσα στις τροφοβλαστικές κοιλότητες
Εσωτερικά: κυτταροτροφοβλάστες
Εξωτερικά: συγκυτιοτροφοβλάστες
(αρχή σχηματισμού 12^η -14^η ημέρα)

Δευτερογενείς λάχνες

Διείσδυση κυττάρων του **εξωεμβρυϊκού**
μεσοδέρματος στο **κέντρο** των πρωτογενών
λαχνών (μέχρι τέλος 3^{ης} εβδομάδας)

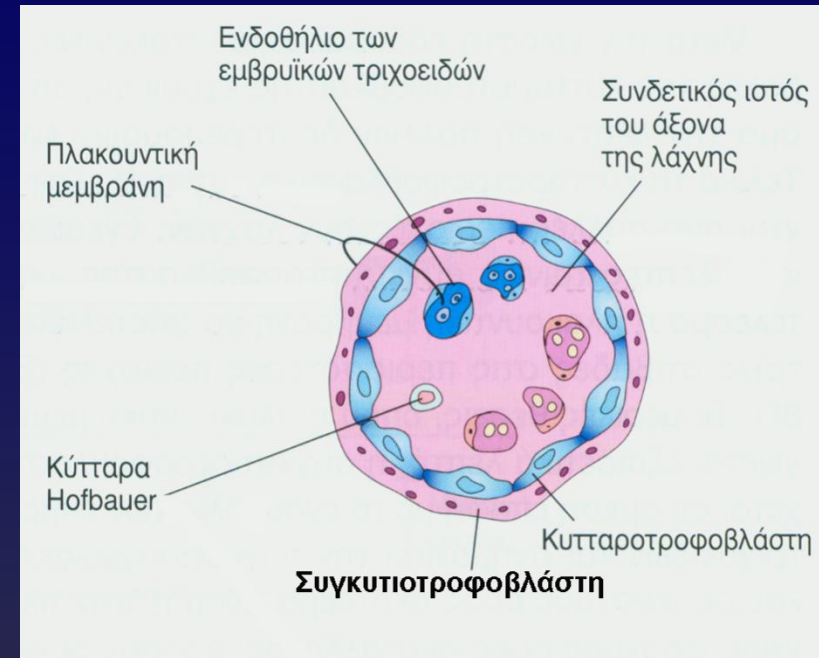
Τριτογενείς λάχνες (οριστικές λάχνες)

Παρουσία τριχοειδών αγγείων στο εσωτερικό
των λαχνών (μέχρι τέλος 4^{ης} εβδομάδας)

Χοριακή λάχνη

Δομή τριτογενούς (οριστικής) λάχνης

- Συγκυτιοτροφοβλάστη
- Κυτταροτροφοβλάστη
- Μεσεγχυματικός κεντρικός άξονας
  - Ινοβλάστες - συνδετικός ιστός
  - Κύτταρα Hofbauer (φαγοκύτταρα) πινοκυττάρωση - πέψη πρωτεϊνών
  - Αρτηρίδια, φλεβίδια και τριχοειδή αγγεία

εγκάρσια διατομή

Πλακουντιακός φραγμός ή πλακουντική μεμβράνη:

συγκυτιοτροφοβλάστη + κυτταροτροφοβλάστη με βασικό υμένα + ενδοθηλιακά κύτταρα εμβρυϊκών αγγείων με βασικό υμένα

Τριτογενείς χοριακές λάχνες κατά την εξέλιξη της κύησης

Δομή λάχνης 5^η-20^η εβδ:

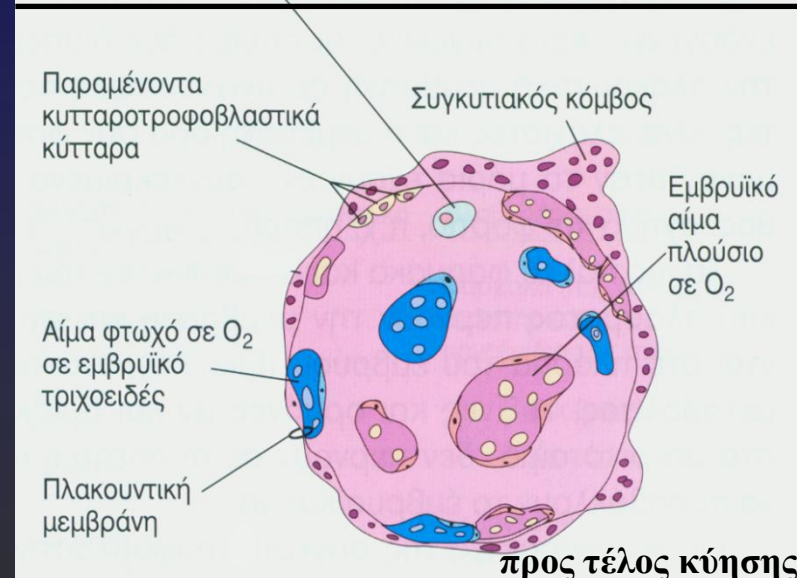
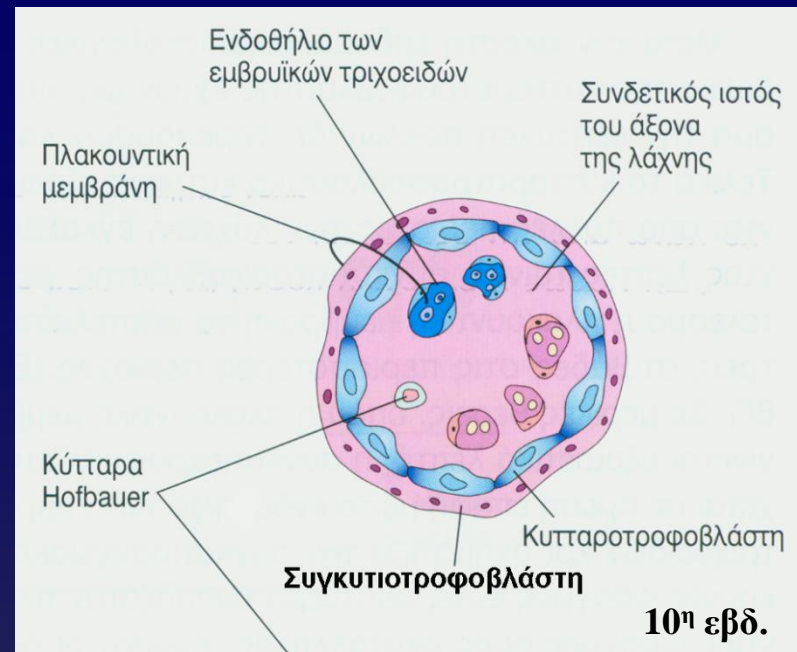
- Συγκυτιοτροφοβλάστη
- Κυτταροτροφοβλάστη
- Συνδετικός ιστός
- Ενδοθήλιο τριχοειδικών αγγείων

Δομή λάχνης 20^η εβδ-τέλος κύησης:

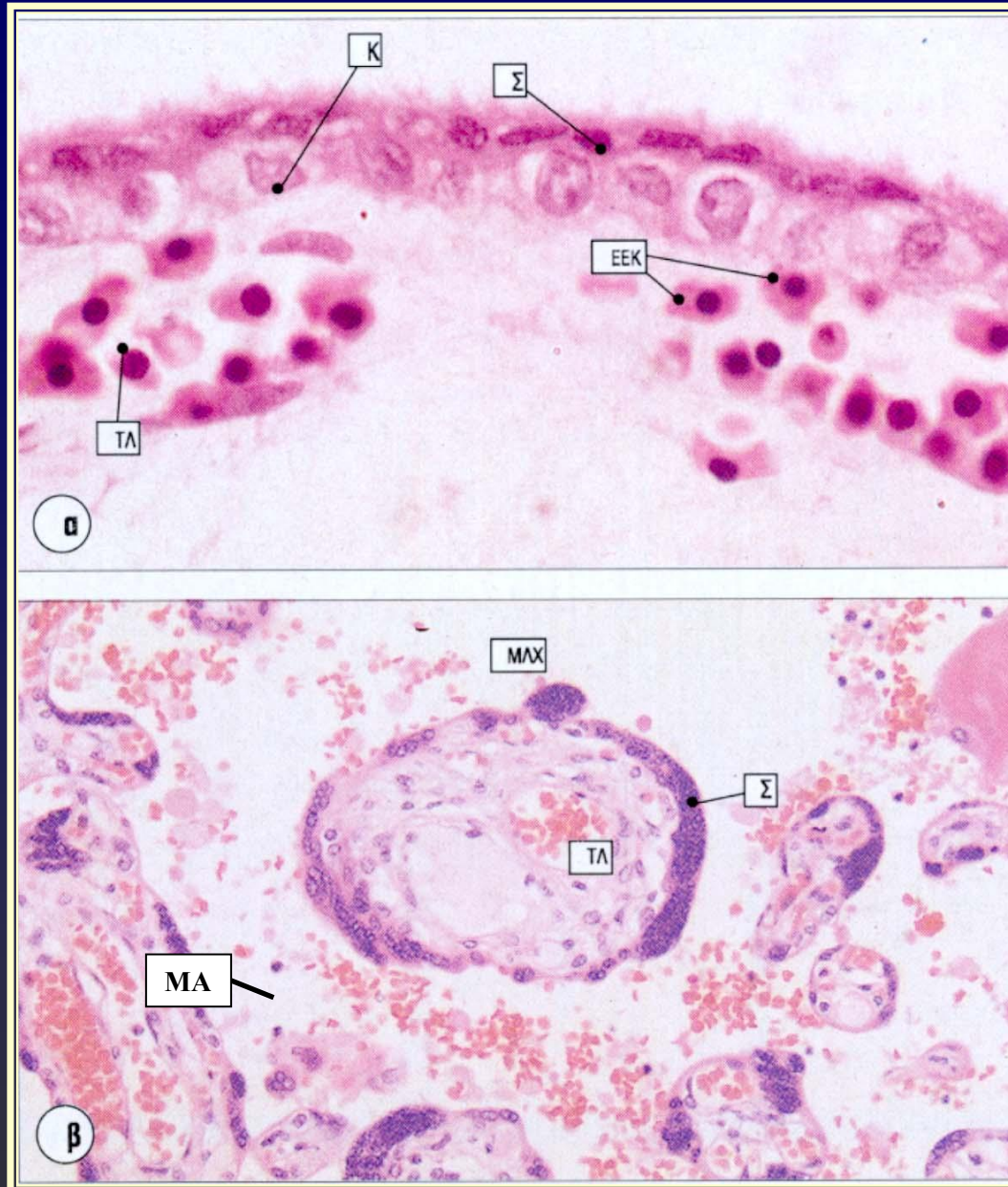
- **Λέπτυνση τοιχώματος**
- Συγκυτιοτροφοβλάστη → **σηματισμός κόμβων**
- Κυτταροτροφοβλάστη → **έντονη μείωση αριθμού**, σποραδικά κύτταρα
- Κύτταρα Hofbauer → **μείωση αριθμού**
- **Άμεση επαφή** συγκυτιοτροφοβλάστης με ενδοθήλιο τριχοειδικών αγγείων

Τέλος κύησης:

Μετατροπή συνδετικού ιστού σε υαλοειδή ουσία

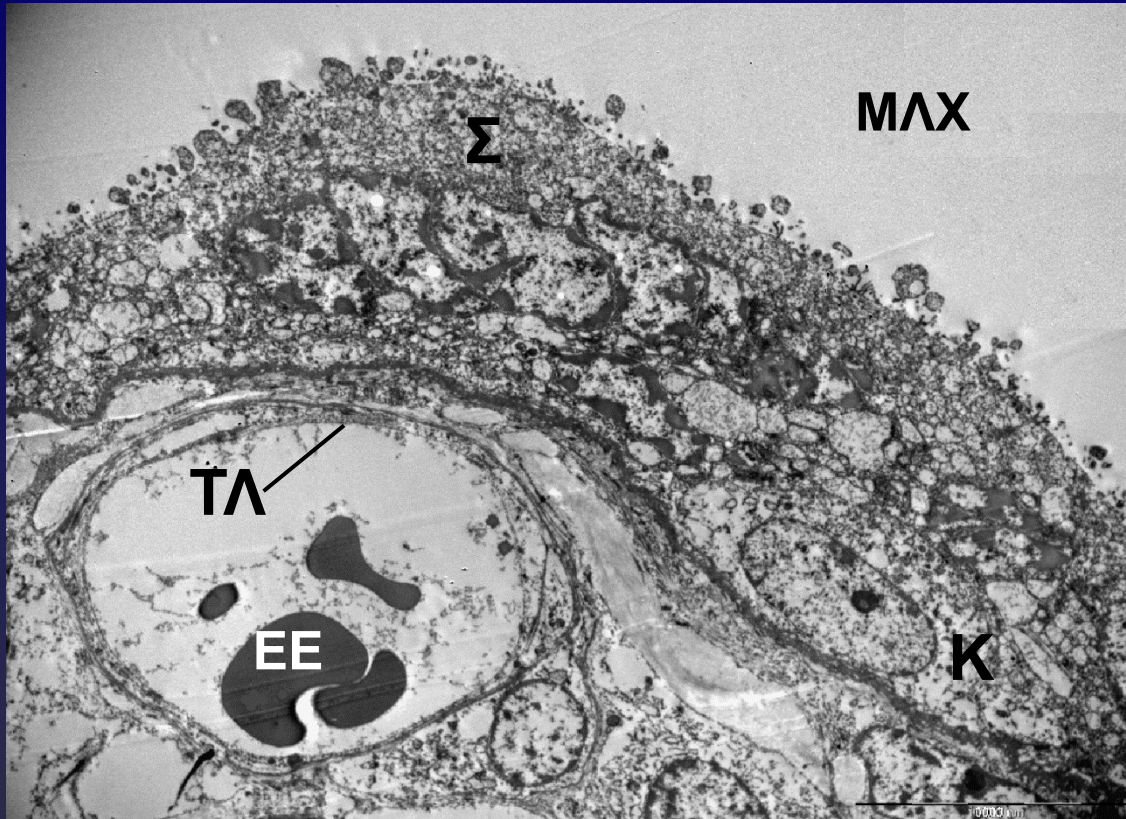
Χοριακές λάχνες (τριτογενείς)

Σ: συγκυτιοτροφοβλάστη
Κ: κυτταροτροφοβλάστη
ΕΕΚ: εμπύρηνο εμβρυϊκό
ερυθρό αιμοσφαίριο
ΤΛ: τριχοειδές λάχνης
ΜΛΧ: μεσολάχνιος χώρος
ΜΑ: μητρικό αίμα

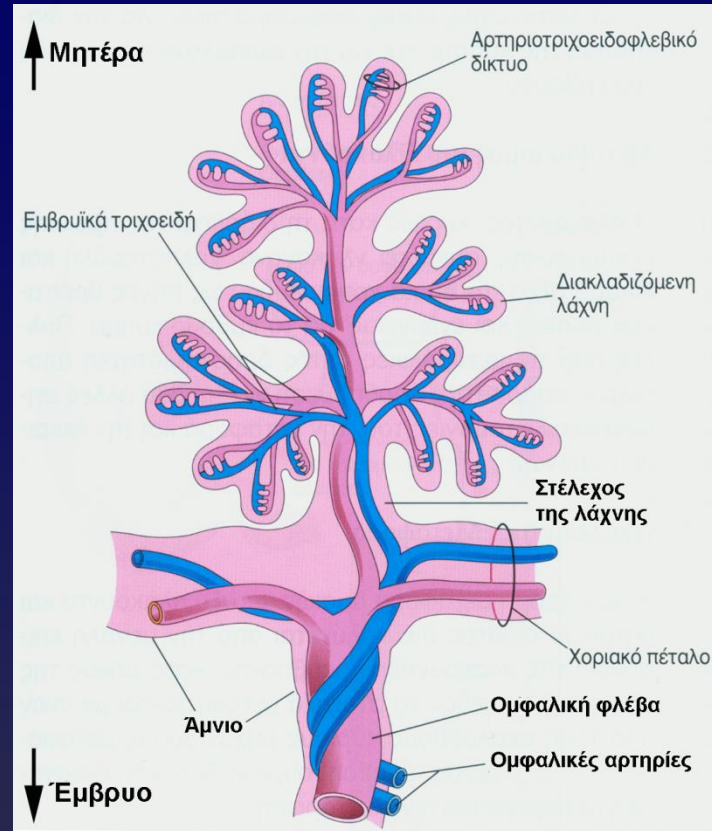
Χοριακή λάχνη (τριτογενής)

Ηλεκτρονικό μικροσκόπιο διέλευσης

Σ: συγκυτιοτροφοβλάστη
Κ: κυταροτροφοβλάστη
ΕΕ: εμβρυϊκό ερυθρό
αιμοσφαίριο
ΤΛ: τριχοειδές λάχνης
ΜΛΧ: μεσολάχνιος χώρος

Χοριακή λάχνη

οι λάχνες επιμηκύνονται και διακλαδίζονται σε μεγάλο βαθμό

↓
 διαμόρφωση **λαχνικού δέντρου**

Φθαρτός: η λειτουργική στιβάδα του ενδομητρίου της εγκύου γυναίκας

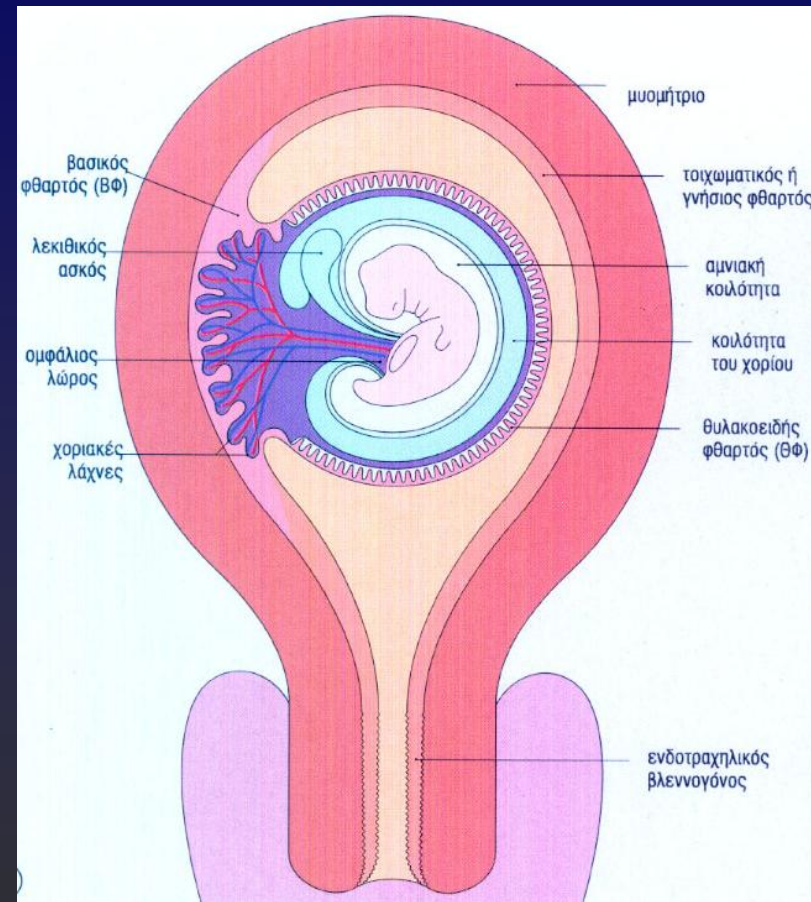
Φθαρτικά κύτταρα: τα κύτταρα του συνδετικού ιστού του φθαρτού

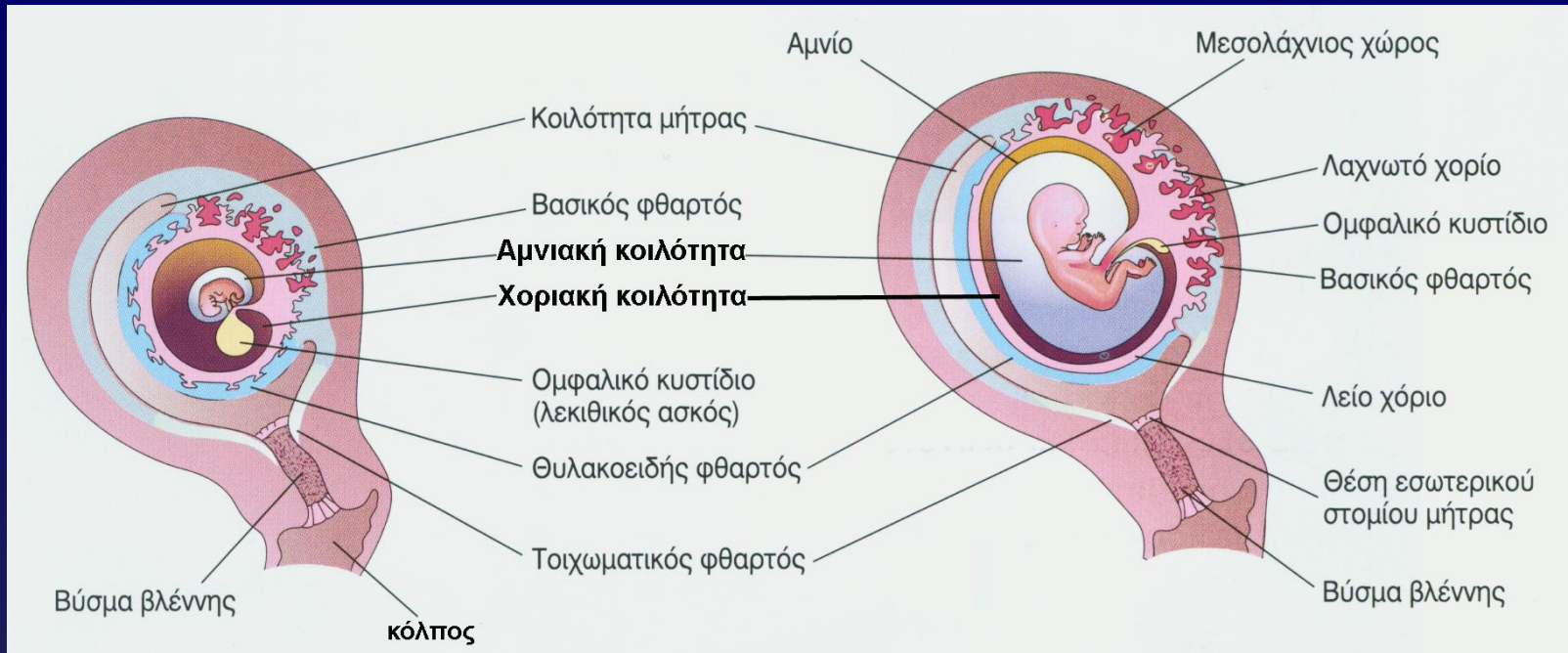
↓ προγεστερόνη

διογκώνονται – αραιοχρωματικά

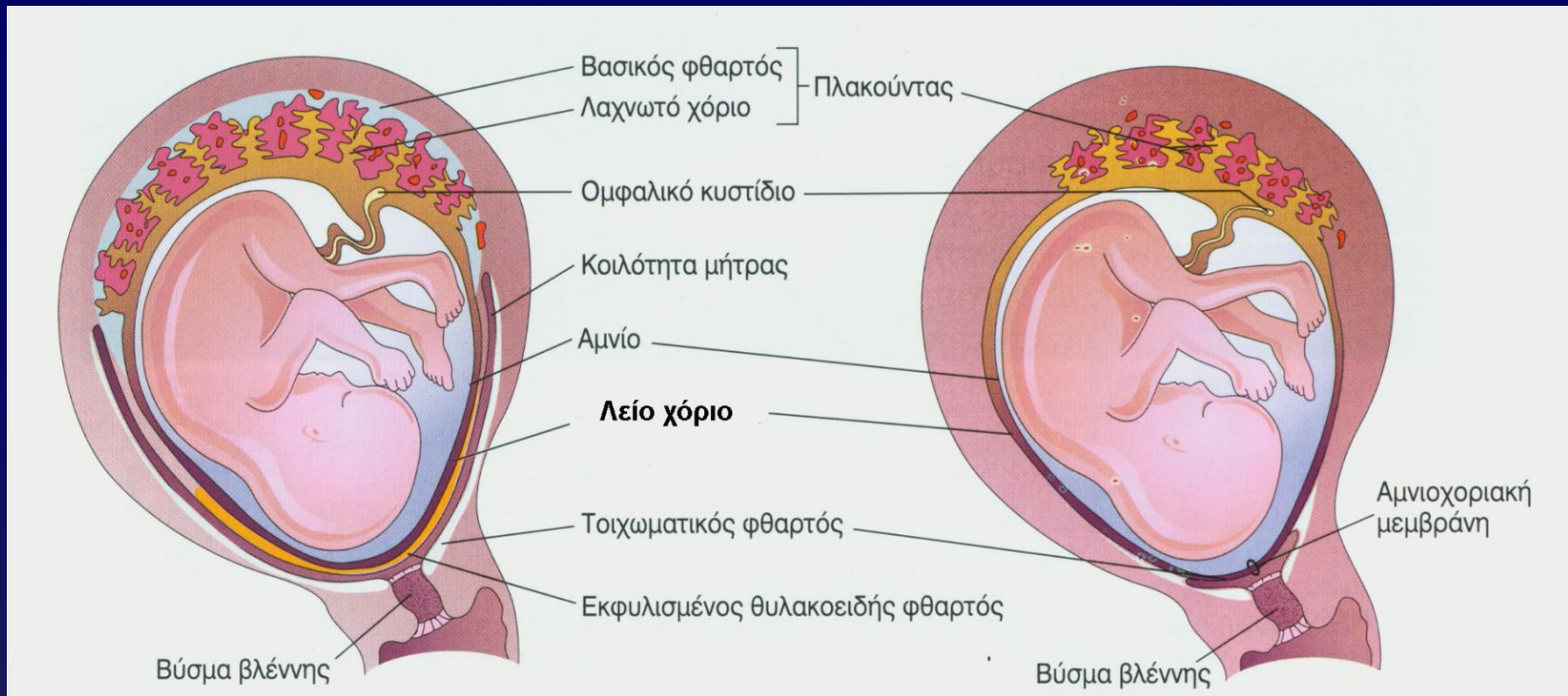
Φθαρτοποίηση: οι κυτταρικές και αγγειακές αλλαγές του ενδομητρίου κατά την εμφύτευση της βλαστοκύστης

- **Βασικός φθαρτός:** το ενδομήτριο πάνω από τη θέση εμφύτευσης της βλαστοκύστης (**μητρική μοίρα πλακούντα**) → **φθαρτικό πέταλο**
- **Θυλακοειδής φθαρτός:** το λεπτό στρώμα του ενδομητρίου που καλύπτει το αναπτυσσόμενο κύημα
- **Τοιχωματικός ή γνήσιος φθαρτός:** το ενδομήτριο που καλύπτει την υπόλοιπη επιφάνεια της κοιλότητας της μήτρας.

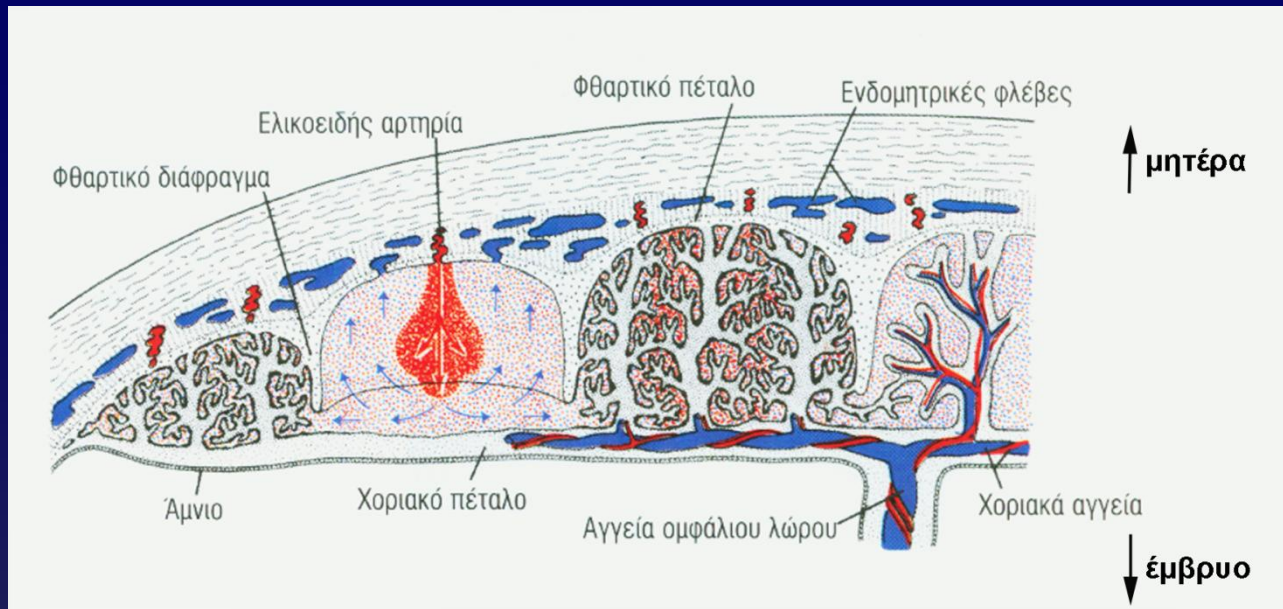

- μέχρι την 8^η εβδ.: οι χοριακές λάχνες **καλύπτουν όλη** την έκταση του **χοριακού πετάλου**
- στον **αντεμβρυϊκό πόλο**, οι χοριακές λάχνες **συμπιέζονται** από τον θυλακοειδή φθαρτό → εκφύλιση → **λείο χόριο**
- στον **εμβρυϊκό πόλο**, οι χοριακές λάχνες **αυξάνονται** σε αριθμό, μέγεθος και διακλαδώσεις → **λαχνωτό χόριο** (εμβρυϊκή μοίρα πλακούντα)

- **12^η εβδ. (τέλος 3^{ου} μήνα):** ο θυλακοειδής φθαρτός έρχεται σε επαφή με τον τοιχωματικό φθαρτό → αποδόμηση θυλακοειδούς φθαρτού
συνένωση λείου χορίου με τοιχωματικό φθαρτό
- **μέχρι 22^η εβδ.:** διεύρυνση αμνιακής κοιλότητας → **συνένωση αμνίου με λείο χόριο και τοιχωματικό φθαρτό** → **αμνιοχοριακή μεμβράνη**
 ↓
 εξάλειψη χοριακής κοιλότητας

Δομή ώριμου πλακούντα

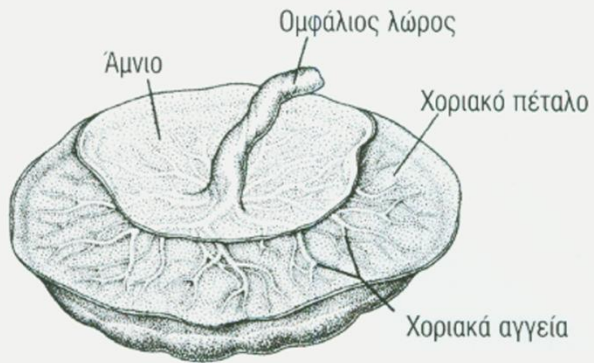
- μέχρι 18^η εβδ.: **πλήρη** ανάπτυξη πλακούντα
- 4^ο-5^ο μήνα: διαμόρφωση **φθαρτικών ή πλακουντιακών διαφραγμάτων**

↓
ανάπτυξη **κοτυληδόνων** ή **λοβών** (10 ή περισσότερες)

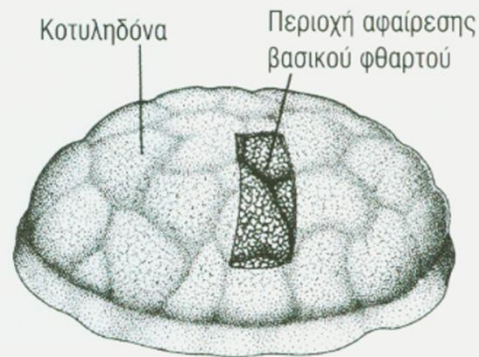
- **1 κοτυληδόνα:** περιέχει 10 ή περισσότερες στελεχιαίες λάχνες με τις διακλαδώσεις τους

Δομή ώριμου πλακούντα

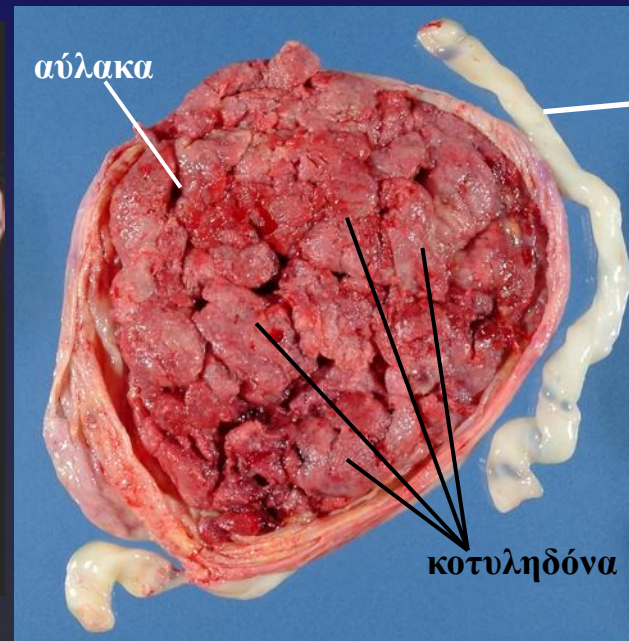
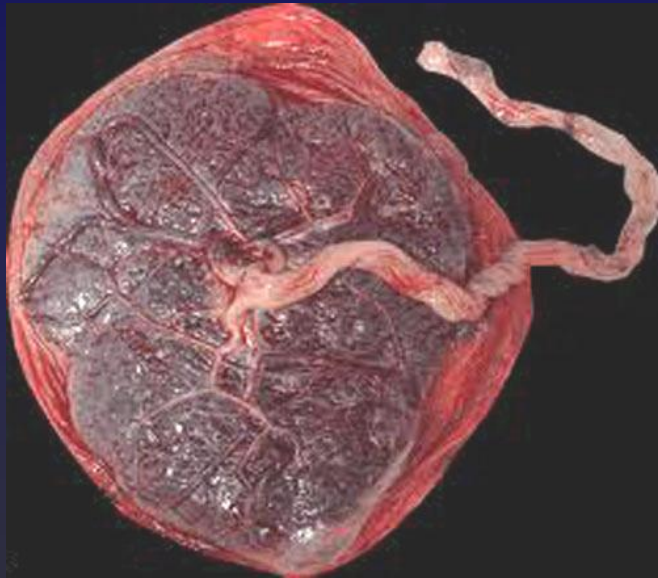
εμβρυϊκή επιφάνεια

μητρική επιφάνεια

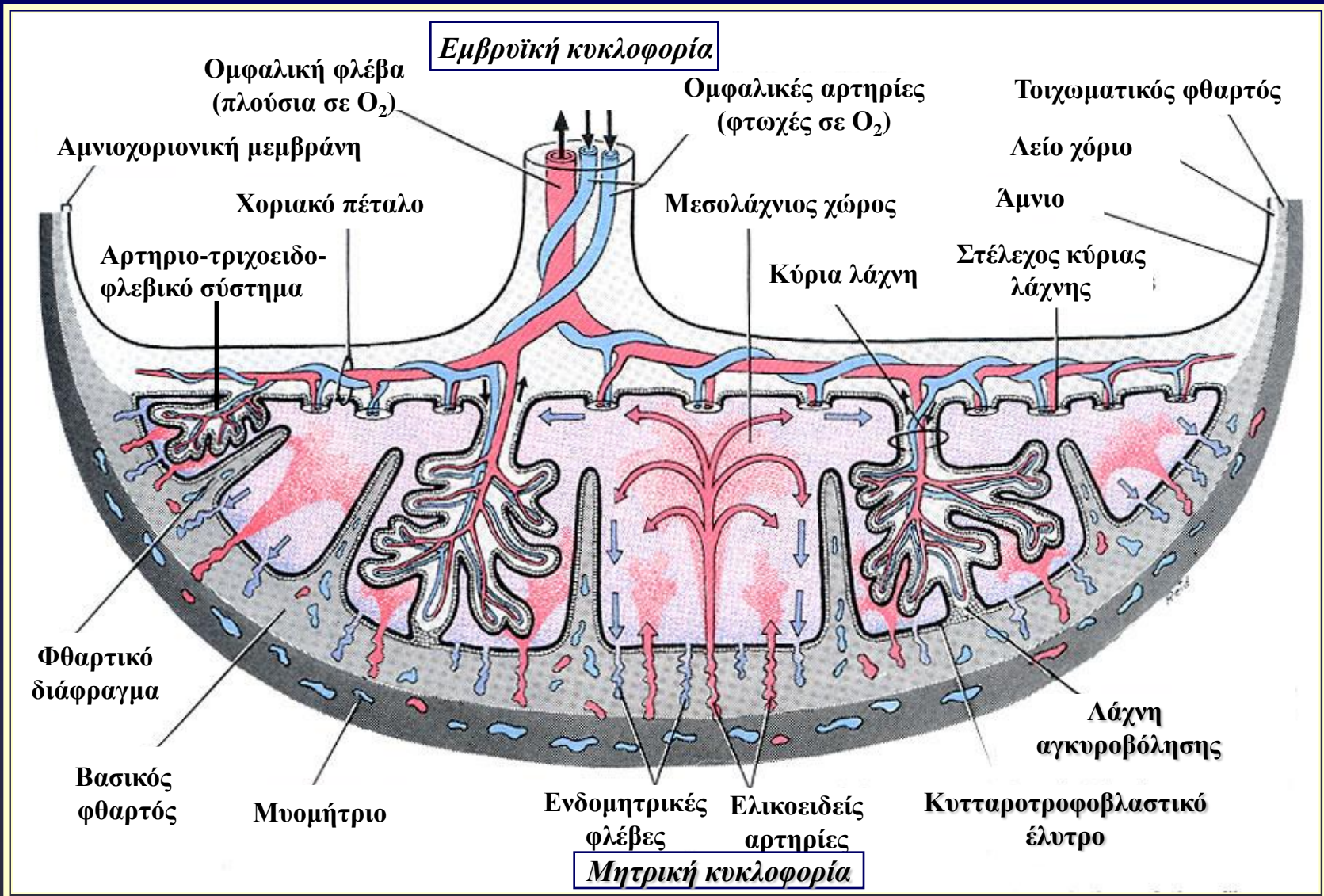

σχήμα: **δισκοειδές**
 διάμετρος: **15-20cm**
 βάρος: **500-600g**
 πάχος: **3-4cm**

ομφάλιος
 λώρος

Πλακουντιακή κυκλοφορία

Πλακουντιακή κυκλοφορία

- η εμβρυική κυκλοφορία του αίματος είναι κλειστή (εντός αιμοφόρων αγγείων)
- η μητρική κυκλοφορία του αίματος είναι ανοιχτή (δεν σχετίζεται με αιμοφόρα αγγεία)
- η ομφαλική φλέβα μεταφέρει οξυγονωμένο αίμα στο έμβρυο
- οι ομφαλικές αρτηρίες (x 2) επιστρέφουν αποξυγονωμένο αίμα από τον πλακούντα στη μητρική κυκλοφορία
- Ανανέωση αίματος στους μεσολάχνιους χώρους του ώριμου πλακούντα: ~3 φορές/λεπτό

Πλακουντιακή μεταφορά Ανταλλαγή ουσιών

1. **Απλή διάχυση:** O_2 , CO_2 , H_2O , ηλεκτρολύτες
2. **Διευκολυνόμενη διάχυση:** γλυκόζη
3. **Ενεργητική μεταφορά:** μεγάλα μόρια, αμινοξέα, βιταμίνες, σίδηρος
4. **Πινοκυττάρωση:** μεγάλα μόρια π.χ. ανοσοσφαιρίνες (IgG) → παθητική ανοσία σε ασθένειες, πχ. διφθερίτιδα, ευλογιά, ιλαρά.
5. **Ρήξεις:** π.χ. ερυθρά αιμοσφαίρια Rh(+) εμβρύου προς Rh(-) μητέρα
→ αιμολυτική νόσος των νεογνών (εμβρυική ερυθροβλάστωση)
6. **Λοιμώδεις παράγοντες:** Ιοί coxsackie, ιός ευλογιάς, ιλαράς, ερυθράς, κυτταρομεγαλοϊός, τοξόπλασμα gondii, τρεπώνημα το ωχρό (σύφιλη)

Ενδοκρινής λειτουργία πλακούντα

Συγκυτιοτροφοβλάστη: παραγωγή **προγεστερόνης** (από μητρική χοληστερόλη) και **οιστρογόνων**

Συγκυτιοτροφοβλάστη → **χοριακή γοναδοτροπίνη (HCG)** → συντήρηση ωχρού σωματίου κύησης

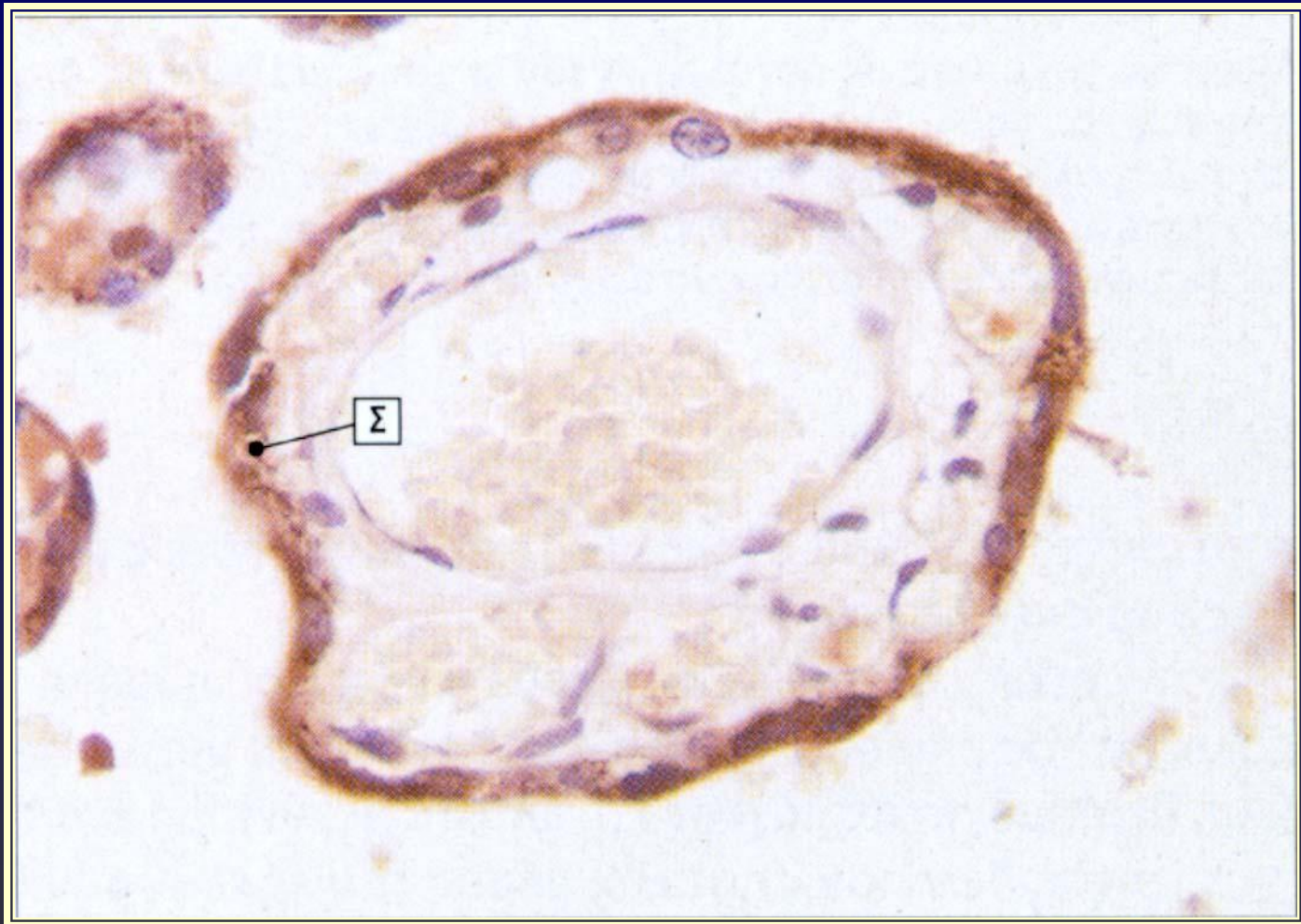
Συγκυτιοτροφοβλάστη → **χοριακή σωματομαμοτροπίνη (HCS)** (πλακουντική γαλακτογόνος ορμόνη) → γαλακτογόνος δράση (προετοιμασία μαζικού αδένου) και ενίσχυση ανάπτυξης του εμβρύου

Συγκυτιοτροφοβλάστη → **χοριακή θυρεοτροπίνη, χοριακή κορτικοτροπίνη**

Κυτταροτροφοβλάστη → **σωματοστατίνη, ανασταλτίνη**

Χοριακές λάχνες

Ανοσοϊστοχημική εντόπιση της HCG

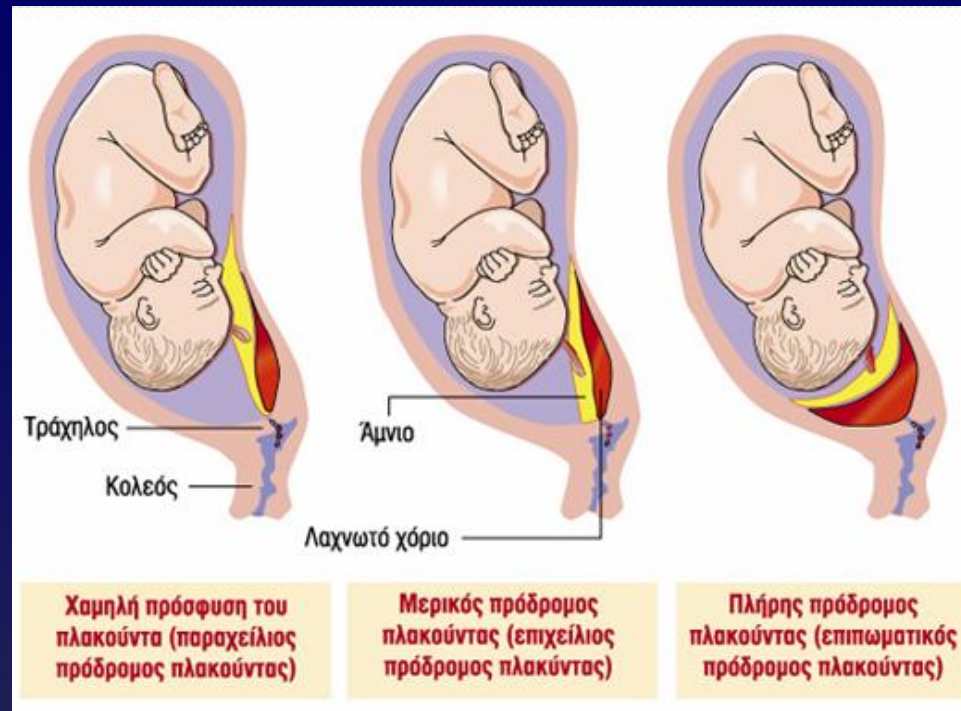

Παρεμπόδιση απόρριψης του πλακούντα/εμβρύου από το ανοσοποιητικό σύστημα της μητέρας

Φθαρτός: εξασφάλιση ανοσοπροστατευτικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη του εμβρύου

- **Φθαρτικά κύτταρα:** παραγωγή ανοσοκατασταλτικών ουσιών (προσταγλαδίνες) → αναστολή ενεργοποίησης των φυσικών κυττάρων-φονέων (NKC) της μητέρας
- Διείσδυση στο ενδομήτριο **λεμφοκυττάρων** που **παράγουν IL-2** → παρεμπόδιση απόρριψης του πλακούντα/εμβρύου ως ετερομόσχευμα
- Οι **συγκυτιοτροφοβλάστες** δεν εκφράζουν **αντιγόνα** του μείζονος συμπλέγματος ιστοσυμβατότητας (MHC) **τάξης II** → δεν ενεργοποιείται αντίδραση απόρριψης

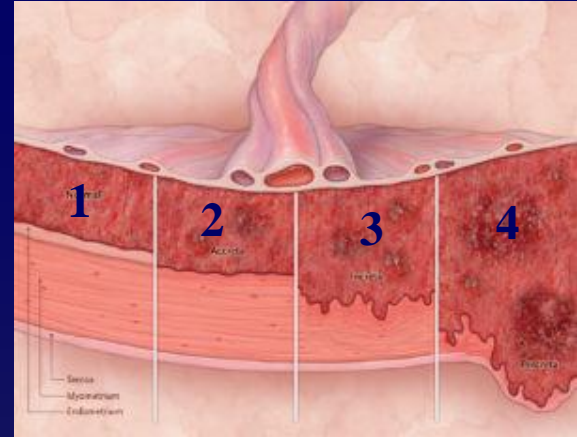
Πρόδρομος πλακούντα

- **πλακούντας με χαμηλή πρόσφυση ή παραχείλιος πρόδρομος πλακούντας** (το όριο του πλακούντα είναι κοντά στο έσω τραχηλικό στόμιο)
- **μερικός πρόδρομος ή επιχείλιος πρόδρομος πλακούντας** (το χείλος του πλακούντα εκτείνεται διαμέσου ενός τμήματος του έσω τραχηλικού στομίου)
- **πλήρης πρόδρομος ή επιπωματικός πρόδρομος πλακούντας** (ο πλακούντας καλύπτει πλήρως το έσω τραχηλικό στόμιο)

Ανωμαλίες πρόσφυσης πλακούντα

1. **Φυσιολογικά:** πρόσφυση πλακούντα στο ενδομήτριο (διαμόρφωση φθαρτού)

Ελαττωματική πρόσφυση πλακούντα:

2. **συμφυτικός πλακούντας** → διείσδυση στο ενδομήτριο και απλή προσκόλληση στο μυομήτριο
3. **στιφρός πλακούντας** → μικρού βαθμού διείσδυση του πλακούντα στο μυομήτριο
4. **διεισδυτικός πλακούντας** → εκτεταμένη διείσδυση του πλακούντα σε όλο το πάχος του μυομητρίου

Ατελής αποκόλληση ή αποβολή του πλακούντα